

Links wint, de opkomst verliest. De provinciale uitslag in Brabant geduid.

(eind maart verschenen)

Nu de Brabantse uitslagen binnen zijn, is het tijd om de balans op te maken. Er is meer verschoven dan op het eerste gezicht lijkt. Vooral de lage opkomst stelt teleur.

De Brabantse opkomst van 43,6% was fors minder dan men had verwacht en gehoopt. In 2011 was de opkomst immers ruim 51%. De hoop dat het samenvoegen van de verkiezingen voor provincie en waterschap de opkomst zou verhogen, is niet uitgekomen. En ook het landelijke politieke geweld dat van de verkiezingen een referendum voor of tegen het kabinet leek te maken, heeft de Brabander niet van zijn verkiezingsmoetheid afgebracht. In geen enkele andere provincie was de opkomst zo laag. Eén lichtpuntje: Zonder de opkomst van 2011 is er een licht stijgende lijn: van 41,8% in 2003 en 42,1% in 2007 naar 43,6% in 2015. Desalniettemin blijft de opkomst, zeker in het westelijk deel van de provincie, laag.

De electorale verschuivingen in Brabant lijken beperkt. De meeste partijen winnen of verliezen hooguit één zetel. Toch zijn er wel verschillen in ‘partijfamilies’, partijen met enkele gelijke kenmerken. Als we het CDA, de VVD en de PVV als een rechts-conservatieve familie beschouwen dan verliest ze 4 van de 30 zetels. De links-progressieve tegenhanger van PvdA, SP, D66, GroenLinks en Partij voor de Dieren wint één zetel en komt op 25. De partij 50+ wint een zetel en komt op twee zetels. ChristenUnie-SGP en Lokaal Brabant komen allebei met één zetel de Provinciale Staten binnen.

De Brabantse uitslag lijkt op de landelijke uitslag. Zowel in Nederland als Brabant verliezen VVD, PVV, GroenLinks en PvdA en winnen D66 en SP. Alleen het CDA wijkt af. De partij wint landelijk, maar verliest in Brabant. Uit recent onderzoek onder gemeenten blijkt dat partijen die lokaal bestuurd hebben, bij verkiezingen slechter scoren dan de landelijke trend. Als dat ook voor provincies geldt, kan dat het verlies van het CDA verklaren. Maar het verklaart dan weer niet waarom de coalitiepartijen SP en PvdA juist beter scoorden dan het landelijk gemiddelde. Overigens lijken politici er steeds beter in te worden om hun uitslagen goed te praten. Er zijn dan ook geen verliezers bij deze verkiezingen: De VVD (-2) geeft aan de grootste partij te zijn geworden. Het CDA (-1) is blij bijna de grootste partij te zijn. De PVV (-1) laat weten dat ze nog steeds een stabiele factor is en de PvdA (-3) weet te melden dat het verlies in Brabant kleiner is dan het PvdA verlies landelijk.

Binnen de provincie is er ook verschil in het succes van partijen. D66 en vooral GroenLinks doen het goed in de steden. Het CDA doet het goed rondom Eindhoven, maar kent ook elders bolwerken, zoals in Alphen-Chaam (38%). Naarmate je verder naar het noordoosten van de provincie gaat, wordt de SP sterker en 50+ zwakker. De PVV en Lokaal Brabant zijn dan weer sterker in het westen van de provincie. De meest duidelijke machtsbasis is echter van CU/SGP die het bijna volledig van het noordwesten van de provincie moet hebben.

Maar vertegenwoordigen al die uitslagen nu de provinciale belangen van de Brabander? Is er bijvoorbeeld behalve in partijen ook bij inwoners een meerderheid tegen de ‘Ruit rond

Eindhoven'? Door de exitpoll konden we in 2011 constateren dat ruim zes op de tien kiezers de stem meer door landelijke dan provinciale overwegingen liet bepalen. Desalniettemin meende tweederde van de stemmers wel dat de provincie belangrijk is. Dit jaar is er geen provinciale exitpoll geweest. Er was enkel landelijk onderzoek waaruit bleek dat ongeveer 50% van de kiezer zou stemmen met landelijke motieven, maar dat ruim 80% (ook) met een provinciaal motief zou stemmen. Opbeurende cijfers voor mensen die, zoals ik, menen dat de provinciale verkiezingen vooral over de provincies moeten gaan. Dat nuanceert ook de opkomstcijfers voor het waterschap. Deze zijn door het samenvoegen met de provinciale verkiezingen verdubbeld. Een mooi resultaat. Maar dat heeft waarschijnlijk als keerzijde dat een groter deel van de kiezers nu minder bewust voor het waterschap een stem uitbrengt.

Zijn er manieren om de opkomst bij de provinciale verkiezingen te verhogen? Van de lokale verkiezingen kan worden geleerd dat ook het belang van de provincies veel meer voor het voetlicht moet worden gebracht. Niet alleen tijdens verkiezingen, maar ook de jaren daartussen. Meer onderzoek kan andere succesfactoren aan het licht brengen. Dat is belangrijk. Immers, voor je het weet komt iemand op het idee de Provinciale Statenverkiezingen en de Tweede Kamerverkiezing op dezelfde dag te houden. Dat zou helemaal funest voor het provinciale belang bij de provinciale verkiezingen zijn.

Julien van Ostaaijen is onderzoeker lokaal bestuur en anti-establishment politiek aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur, verbonden aan Tilburg University.